

Vakantiepatroon in Europa

DR. M. C. TIDEMAN*

Nu de vakantieperiode weer nadert, is het interessant ons rekenschap te geven hoeveel Europese vakantie-gangers er zijn, welk percentage van de respectieve inwonertallen het hier betreft, hoe groot de Europese vakantie-markt is, en enkele kenmerken daarvan te rangschikken.

In nagenoeg alle Westeuropese landen worden periodiek vakantieonderzoeken gehouden. In dit artikel worden enkele resultaten daarvan gepresenteerd.

Methode van onderzoek

De tabel vergelijkt resultaten van twaalf Westeuropese landen. Ofschoon in alle in de tabel opgenomen Europese landen vakantie wordt gedefinieerd als „een periode van ten minste vier achtereenvolgende overnachtingen buitenshuis voor recreatieve doeleinden”, loopt de methode van onderzoek nogal uiteen. Veelal wordt de retrospectieve methode gebruikt: een mondelinge of schriftelijke enquête naar het vakantiegedrag in de afgelopen twaalf maanden.

Omdat over zo'n lange periode (onbetaalde) vakanties bij familie en kennissen nogal eens verzuimd worden te vermelden (met Kerstmis, Oudjaar of Pasen minstens vier nachten bij familie of kennissen, naast de hoofdvakantie in februari of in juli), neemt het Centraal Bureau voor de Statistiek dit soort vakanties niet mee in het jaarlijkse onderzoek. Alleen in het driejaarlijkse algemene recreatie-onderzoek, dat zich ook uitstrekt over recreatieve korte verblijven (een, twee of drie nachten achtereen buitenshuis) en recreatieve dagtochten (twee uur of langer zonder overnachting buitenshuis), wordt wel gevraagd naar het verblijf bij familie en kennissen. Ten einde de tabel vergelijkbaar te maken, hebben wij aan de meest recente CBS-cijfers onze eigen raming over deze vakanties bij familie

*De auteur is economisch adviseur voor toerisme en horeca.

Tabel. De netto en bruto vakantie-intensiteit, het aantal buitenlandse vakanties, zowel in percentages van de bruto vakantie-intensiteit als in absolute aantallen

Land (1)	Totale bevolking (in mln.) (2)	Periode van onderzoek f) (3)	Netto vakantie-intensiteit in procenten (4)	Bruto vakantie-intensiteit in procenten (5)	Vakanties bij familie of kennissen in procenten (6)	Buitenlandse vakanties	
						in procenten van kolom (5) (7)	in mln. (8)
België	9,7	1-10-78 - 30-09-79	54	79	14	61	4,7
Denemarken a)	5,1	1-01-80 - 31-12-80	56	87	.	42	2,2
West-Duitsland	61,3	1-04-78 - 31-03-79	48	61	19	60	22,5
Frankrijk	52,2	1-10-79 - 30-09-80	56	101	33	15	8,0
Italië	56,3	1-01-78 - 31-12-78	38	41 c)	25	6	1,5d)
Nederland	13,6	1-10-80 - 30-09-81	70 c)	101 c)	16	52	7,2
Noorwegen b)	3,9	1-05-78 - 31-04-79	76	125 c)	23	15 c)	0,8 e)
Oostenrijk	7,1	1-01-81 - 31-12-81	47	79	17	54	3,0
Spanje	37	1-01-79 - 30-09-79	34	50	29	11	2,0
Verenigd Koninkrijk a)	54,6	1-01-80 - 31-12-80	61	86	24	25	12,0
Zweden	8,2	1-06-79 - 31-05-80	82	189	.	49	8,0
Zwitserland	5,8	1-01-80 - 31-12-80	76	162	22	47	4,4
Totaal	315		51	76	24	32	76

a) Alleen volwassenen van 14 jaar en ouder zijn onderzocht.

b) Alleen volwassenen onder 75 jaar (Zweden: 65).

c) Schatting Adviesbureau Tideman voor Toerisme en Horeca, Voorschoten; voor Nederland geldt dat het Centraal Bureau voor de Statistiek niet de aantallen publiceert van vakantie-gangers in 1980 bij familie en kennissen.

d) Berekend over buitenlandse vakantiedagen.

e) Alleen zomervakanties.

f) Omdat vakantieonderzoeken slechts in enkele landen (West-Duitsland, Frankrijk, Nederland, Verenigd Koninkrijk) jaarlijks plaatsvinden, is het nodig de onderzoekperiode te vermelden.

en kennissen toegevoegd, zoals in de voetnoten is vermeld.

In sommige landen (West-Duitsland en Oostenrijk) wordt het vakantieonderzoek ingepast in de jaarlijkse „Mikrozensus”, die niet alleen veel meer onderwerpen omvat, maar ook op een grotere steekproef berust (0,1 procent in West-Duitsland, tegen b.v. 0,03 procent in ons land).

Een ander verschil in onderzoeksmethodiek betreft de te onderzoeken populatie. In de helft van de twaalf onderzochte landen zijn kinderen onder veertien jaar buiten beschouwing gelaten. Twee Scandinavische landen tellen vakanties van bejaarden in de statistieken niet mee. Daar in het algemeen er geen aanzienlijke verschillen optreden in het vakantie nemen van mensen onder en boven veertien jaar, en ons geen bevolkingsgegevens voor alle landen naar uniforme leeftijdsklasse ter beschikking staan, hebben wij de uitkomsten gerelateerd aan de totale bevolking. Verschillend is ook het al dan niet (zoals in Nederland) meetellen van buitenlandse ingezetenen. De onderlinge vergelijkbaarheid wordt ten slotte ook enigszins geweld aangedaan door verschillen in onderzoeksperiode, zowel wat maanden betreft (wel of geen kalenderjaar) als recentheid. Ondanks deze onderlinge verschillen geeft de tabel toch een zeker inzicht in het Europese vakantiepatroon.

Alvorens de resultaten van de tabel te bespreken, dienen wij bij enkele definities stil te staan. De netto vakantie-intensiteit (NVI) is het percentage van de bevolking dat in de betrokken periode één (of meer) keer op vakantie gaat. De bruto vakantie-intensiteit (BVI) is het aantal vakanties per 100 ingezetenen of wel de omvang van de vakantiemarkt. De BVI wordt dus verkregen door vermenigvuldiging van NVI met de vakantie-frequentie. In ons land gaat circa zeventig procent van de bevolking gemiddeld 1,44 maal per jaar met vakantie, zodat een BVI van 101 wordt verkregen. Dit betekent dat de omvang van de Nederlandse vakantiemarkt vrijwel net zo groot is als de Nederlandse bevolking in ons land (1981 13,64 mln.).

De resultaten

De helft van de 315 mln. Europeanen gaat met vakantie, en wel gemiddeld anderhalf keer (BVI van 76 gedeeld door NVI van 51). Bijna 25% hiervan logeert bij familie en kennissen, en bijna één op drie vakanties wordt over de grens doorgebracht.

Vanzelfsprekend komen wij het grootste aantal vakanties per 100 ingezetenen tegen in de welvarendste landen: Zweden en Zwitserland duidelijk aan de top (ook de enige twee waar de vakantieganger gemiddeld meer dan twee vakanties per jaar neemt!), gevolgd door Noorwegen, Frankrijk en Nederland. Alleen in deze vijf Euro-

pese landen is de omvang van de vakantiemarkt groter dan de bevolking.

Opvallend is het niveauverschil in NVI en BVI tussen het „rijke” West-Duitsland en het „arme” Verenigd Koninkrijk. Hieruit blijkt dat beschikbaar inkomen beslist niet de enige verklarende variabele is. Naar onze mening is de factor „gewenning aan het reizen” een verklaring voor dit niveauverschil in vakantie-intensiteiten: Britten zijn qua karakter altijd grote reizigers geweest, al blijven ze voor driekwart in eigen land door hun eilandpositie en hun slechte economische situatie. De laagste vakantie-intensiteiten komen wij tegen bij de „arme” landen Italië en Spanje.

Dat de logiesvorm „familie en kennissen” erg belangrijk is (en doorgaans wordt onderschat) blijkt uit een minimum aandeelpercentage van veertien in België (veroorzaakt door de sterke taal- en mentale scheiding van de beide landsdelen). Dat Nederland in dezen zo laag scoort, komt omdat meer dan de helft van de Nederlandse vakanties kamperend wordt doorgebracht: ons land heeft de hoogste caravandichtheid ter wereld! Het hoge aandeelpercentage voor het logies bij familie en kennissen in Frankrijk wordt veroorzaakt door het grote aantal „tweede woningen” die o.a. ter beschikking worden gesteld aan familie en kennissen.

Buitenlandse vakanties

Zoals gezegd, wordt bijna één derde deel der Europese vakanties in het buitenland doorgebracht. Te gemakkelijk veronderstellen velen dat het merendeel van de Europese vakanties over de grenzen plaatsvindt; nu blijkt dat twee van de drie vakanties in eigen land wordt doorgebracht. Toch zijn er in totaal 76 mln. buitenlandse vakanties van Europeanen, waarvan er dertig procent voor rekening van de Duitsers komt. West-Duitsland is dan ook in Europa veruit de voornaamste buitenlandse leverancier van vakantiegangers, ondanks lage vakantie-intensiteiten, maar dank zij een zeer hoog aandeel van de vakanties in het buitenland en — uiteraard — dank zij een hoog inwoneraantal.

De in oppervlakte kleinere landen als België, Oostenrijk en Nederland hebben eveneens meer vakanties in het buitenland dan in eigen land; het „kleine” Zwitserland vormt hierop een uitzondering dank zij een hoge vakantie-frequentie: de extra vakantie vindt overwegend plaats in eigen land. Zowel wat aandeel van de vakanties in het buitenland als wat de hoogte van de vakantie-intensiteiten betreft komen de „arme” Europese landen (Italië en Spanje) laag uit de bus, waarbij hun geografisch geïsoleerde ligging mede een rol speelt, zoals wij ook bij Noorwegen zien.

M. C. Tideman